

et KOSTNICKÉ JISKRY

Evangelický

týdeník

20-21/2017

Příští číslo vyjde
16. srpna 2017

Z obsahu

- * Jak mluvit o stvoření
- * Prázdniny
- * Slovo

19. července 2017

✦ ročník 102

cena: 13 Kč

Poselství k 6. neděli po sv. Trojici

KŘEST – CESTA K NOVÉMU ŽIVOTU
ŘÍMANŮM 6,3–11

Křest je ohromná skutečnost! Nebe se setkal se zemí, pokřtěný vstupuje na cestu nového života, protože křest je v Kristu smrt a pohřeb starého, načež křtěnec povstává spolu

s Kristem k něčemu zcela novému. Křest je úžasná událost! Jako vody potopy smetly všechno zlé z povrchu země, je smyt hřích hříšného člověka. Jako Izraelci přešli Rudé moře a za nimi se definitivně zavřela cesta do Egypta, byly spáleny všechny mosty ke starému životu v otroctví hříchu. Jako další generace Izraelců přešla přes Jordán do Zaslíbené země, přešel člověk ve křtu ze smrti do věčnosti, z pouště do Ráje. Jako se otevřelo nebe nad Ježíšem, když vyšel po křtu z téhož Jordánu, otevírá se nebe nad každým křtěncem a ten si může přisvojit stejné Boží otcovské přiznání: „Ty jsi můj milovaný Syn, tebe jsem si vyvolil.“

Křest je podivuhodný fakt! Pokřtěný je ponořen do Boha Otce, Syna a Ducha svatého. A protože je více než namočen do Pána Boha, je také

pokřtěn do církve, neboť církev je Kristovo tělo. Jako ve křtu náleží zcela Bohu, od té chvíle přináležejí neoddělitelně a nově k Božímu lidu, do svaté rodiny.

Křest je realita přesahující lidské chápání! A proto to není člověk ani církev, kdo disponuje křtem, ale je to třikrát svatý Bůh, který se ve křtu setkává s nemluvnětem nebo dospělým konvertitou, aby ho navěky k sobě přivinul. Ono totiž nezáleží na přesném rituálu ani na množství vody, ale právě jen a především na Bohu, který se smilovává a na tom, co On činí. Toho si konečně byl vědom i apoštol Pavel, který překvapivě pověděl: „Kristus mě neposlal křtít, ale zvěstovat evangelium,“ ačkoliv tak úžasným způsobem psal o křtu křesťanům do Říma.

Bronislav Matulík,
kazatel Církve bratrské v Praze 1

Židovství a křesťanství v teologickém zápase

Po druhé světové válce roku 1950 napsal Martin Buber, vynikající židovský filosof a teolog knížku nepřilíhlostnou, ale bohatou na exegetické poznatky i na srovnávací vědu náboženskou s názvem Dva způsoby víry. Pokusil se dokázat, že tu víru, kterou zná Starý zákon, apoštolové svým myšlením totálně změnili. Knižka si stanovila tři cíle: ukázat, jaké náboženské poselství přináší

židovství, za druhé ukázat, že Ježíšovo poselství dobře zapadá do téhož náboženského světa, v němž žije židovství a za třetí ukázat, že teologie apoštolů, zvláště Pavla a Jana, která tvoří základ křesťanství, je cizí náboženskému světu víry. Křesťanství čtenáři souhlasí s prvními dvěma cíli Buberovy knížky, avšak třetí cíl, který činí z apoštolů Pavla a Jana zvěstovatele podivné karikatu-

ry evangelia Ježíše Krista, je pro ně nepřijatelný, dokonce jej cítí jako velký útok proti křesťanství, což Buber snad ani neměl v úmyslu. Buber vyloží, jak došel k poznání radikální opozice mezi tím, co vnímá jako starozákonní víru a jak rozumí teologii apoštolů: „Nejen starozákonní víra, ale i živá víra pozdějšího židovstva je v opozici k Pavlovi,

Dokončení na str. 2

Svátek mistra Jana Husa oslavili na desítkách míst bohoslužbou - někde, např. v Litomyšli, v ekumenickém duchu i za účasti Římskokatolické církve

Ekumena v roce reformace

I Světové společenství reformovaných církví připojilo svůj podpis ke Společnému prohlášení k nauce o ospravedlnění. Ceremonie, považovaná za důležitý krok směřující k jednotě křesťanů, se odehrála 5. července v německém Wittenbergu. Deklaraci v roce 1999 stvrdili podpisem zástupci Římskokatolické církve a Světové luterské federace a v roce 2006 se k ní připojili také metodisté. Delegaci Svatého stolce do Wittenbergu vedl biskup Brian Farrell, sekretář Papežské rady pro jednotu křesťanů, který pro posluchače Vatikánského rozhlasu význam této deklarace vysvětlil: „Jedním z hlavních problémů v 16. století bylo teologické a duchovní chápání toho, jak se spása přinesená Kristem uskutečňuje v životě člověka. Bylo to předmětem mnoha sporů, které můžeme zjednodušit jako spor o to, zda jsme spaseni pouhou milostí nebo dobrými skutky. V rámci ekumenického procesu jsme my, katolíci, s luterány a později také s metodisty, dospěli k závěru, že tento problém chápeme stejným způsobem: že totiž jsme spaseni milostí, ale že to zároveň vyžaduje, abychom prokazovali svůj vztah k Bohu v dobrých skutcích. Nyní další reformované církve, kterých je na světě velmi mnoho, po určitém rozlišovacím procesu rozhodly, že se k tomuto zásadnímu učení připojí. Znamená to tedy, že Římskokatolická církev a většina historických protestantských církví se nyní na tomto zásadně důležitém učení shodují, že všichni stejně chápeme podstatu toho, co znamená ospravedlnění. Máme tedy nyní daleko silnější základ, na kterém můžeme budovat naše duchovní i eklesiologické vztahy.“

„Je to obrovský krok. Papež Benedikt XVI. nazval deklaraci o ospravedlnění „milníkem“ v ekumenických vztazích. Nyní ji budeme sdílet také s dalšími. Kardinál Ratzinger, který vznik této deklarace umožnil, velmi přesně rozuměl tomu, co obnáší, a když ji nazval milníkem, znamená to, že je skutečně velkým krokem v ekumenických vztazích,“ uvedl dále biskup Brian Farrell. „Reformované církve chtějí zdůraznit, že jsme-li ospravedlněni milostí, máme z toho plynoucí odpovědnost vnášet tuto milost do reálného, viditelného světa, a to prostřednictvím boje za spravedlnost. Přejí si, abychom pochopili, že bezprostředním projevem podpisu této deklarace má být hlubší úsilí o spravedlnost ve světě. Shrnutí své úsilí do tří oblastí: úsilí o ekonomickou spravedlnost, ekologickou spravedlnost a rovnost mezi pohlavími. V podstatě ve všech těchto tématech s nimi souhlasíme... Věříme tedy, že nyní budeme mít na všech úrovních lepší příležitost pracovat společně a nikoliv izolovaně, každá církev po svém,“ dodává Brian Farrell.

Připomeňme, že společné prohlášení k nauce o ospravedlnění podepsala 31. října 1999 v Augsburgu Římskokatolická církev a Světová luterská federace. Datum bylo zvoleno právě jako připomínka dne, kdy Luther vyvěsil svých 95 tezí proti odpustkům. Tentokrát mělo tento počáteční akt reformace připomínat místo konání ceremonie – Wittenberg.

Část společné deklarace týkající se ospravedlnění zní takto: *Vyznáváme společně, že hříšníci jsou ospravedlňováni vírou ve spásné jednání Boha v Kristu. Jednáním Ducha svatého při křtu hříšník dostává dar spásy, který tvoří základ veškerého křesťanského života. Hříšníci kladou svou důvěru v Boží milostiplná zaslíbení ospravedlňující vírou, která zahrnuje naději v Boha a lásku k němu. Taková víra je činná v lásce a tak křesťan nemůže a neměl by zůstat bez skutků. Avšak cokoli, co v ospravedlněných předchází či následuje svobodnému daru víry není ani základem ospravedlnění, ani toto ospravedlnění nezaskládá.*

Podle Vatikánského rozhlasu redakce

AKTUALITA: EKUMENICKÁ KOMISE PROZKOUMÁ OBDOBÍ 17. STOLETÍ

Na svém prvním koordináčním setkání se 28. června sešla komise pro české církevní dějiny 17. století. Klade si za cíl najít cestu k pochopení tohoto období našich dějin, které je pro mnohé lidi v naší společnosti traumatizující, a chce se z rozhodnutí České biskupské konference a Ekumenické rady církví snažit hledat porozumění. „Smyslem práce komise by mělo být prohloubení ekumenického dialogu a spolupráce, ale i výzva do širší společnosti, že je nutné stavět na tom, co nás spojuje, a nehlédat to, co nás rozděluje,“ říká k práci komise předseda České biskupské konference kardinál Dominik Duka OP. Důkladné ekumenické prozkoumání období církevních reforem a nábožensko-politických střetů v raném novověku u nás bude probíhat do roku 2021. Badatelé se přitom zaměří na problematiku českých dějin, jako jsou stavovské povstání, bitva na Bílé Hoře a rekatolizace. „Je to úsilí, abychom odstranili předsudky, které jsou mezi námi, a pravdivě se dotkli událostí,

které nás dovedou k pravdě, neboť jsou vedeny Kristovským směrem. Jde o to, abychom si i díky výstupům z práce komise byli jako křesťané blíží,“ připomněl smysl společného setkávání předseda ERC Daniel Ženatý.

Práce komise je rozdělena do dvou rovin: odborné (publikace, kolokvia, výroční konference) a výstupů pro veřejnost (osvěta pro členy církví a širokou veřejnost).

Členy komise jsou:

Dominik Duka OP – předseda ČBK, Stanislav Příbyl – generální sekretář ČBK, Mgr. ThLic. Tomáš Parma, Ph.D. – akademický pracovník Cyrilometodějské teologické fakulty UP v Olomouci

Mgr. Daniel Ženatý – předseda ERC, ThDr. Petr Jan Vinš – generální sekretář ERC a Mgr. Jiří Just, Th.D. – vědecký pracovník Historického ústavu AV ČR, v. v.

(dle ERC)

DANIEL ŽENATÝ SE STAL NOVÝM PŘEDSEDOU EKUMENICKÉ RADY CÍRKVÍ V ČR

Novým předsedou Ekumenické rady církví v ČR je od 1. července 2017 synodní senior Českobratrské církve evangelické Daniel Ženatý. Ve funkci předsedy nahradil Daniela Fajfry z Církve bratrské, který sloužil v čele ERC od listopadu 2013 a na funkci předsedy rezignoval. Rodák z Moravského Krumlova působil 10 let jako farář v Pardubicích, 7 let byl kaplanem v tamní věznici. Od roku 2015 zastává funkci synodního seniora Českobratrské církve evangelické.

www.krestandnes.cz

OPERA HRAD PREPEVNÝ

Slovenský hudobný skladateľ Vítazoslav Kubička pripravil k blížiacemu sa 500. výročiu reformácie novú duchovnú operu s názvom Hrad prepevný, venovanú osobnosti Martina Luthera s akcentom na Kristovo posolstvo ľudstvu. Prvé predstavenia sa konali v artikulárnom kostole v Kežmarku 7. 7. o 17. h, v Prešove 9. 7. o 14. h v rámci 20. Dištriktuálneho dňa Východného dištriktu ECAV na Slovensku.

Konať sa budú v Mestskej športovej hale, ďalej v nemeckom evanjelickom kostole v Modre 25. 7. a v evanjelickom kostole v Necpaloch 10. 9. V hlavných úlohách sa predstavia: Marianna Gelenekyová, Andrea Hulecová, Roman Krško a Peter Šubert. Spoluúčinkujú Dievčenský spevácky zbor Rozhlasu a televízie Slovenska, miešaný spevácky zbor ANIMA CANTANDA pod vedením Viery Jägerovej, Spevokol cirkevného zboru ECAV Kežmarok, Gregor Regeš, violončelo, Denisa Stašková, klavír. Hudobného naštudovania opery sa ujal dirigent Adrián Kokoš. Na príprave opery sa podieľa aj evanjelický farár Roman Porubän, ktorý vedie Spevokol cirkevného zboru ECAV Kežmarok.

Slávnostná premiéra opery Hrad prepevný sa bude konať v historickej budove Slovenského národného divadla v Bratislave v deň výročia reformácie 31. októbra 2017 v sprievode Symfonického orchestra RTVS pod taktovkou dirigenta Adriána Kokoša.

Nová opera zameraná na osobnosť reformátora vzniká po viac ako desiatich rokoch od uvedenia známej duchovnej opery od Vítazoslava Kubičku s názvom Martin Luther. Pripomeňme, že pôvodná slovenská opera Martin Luther mala premiéru 22. mája 2005 vo Veľkom evanjelickom kostole v Bratislave a počas 19 predstavení ju videlo asi 14 000 divákov, a to na Slovensku, ako aj v Českej republike.

Na všetky predstavenia novej duchovnej opery Hrad prepevný srdečne pozývame a ďakujeme vopred za modlitby za zdar tohto diela, za interpretov, sólistov, spevácke zbory, dirigenta a hudobného skladateľa. Nech je toto dielo oslavou Božieho mena!

Blížšie informácie: Vítazoslav Kubička, 0907 287 603

Eva Bachletová

NA VELEHRADĚ BYLY OCENĚNY OSOBNOSTI VEŘEJNÉHO ŽIVOTA

Součástí hlavní poutní velehradské mše je již tradičně i předání ocenění ČBK lidem, kteří různými formami svědčí ve společnosti o své víře. Nejinak tomu bylo i ve středu 5. července 2017. Představujeme sedmičku oceněných.

Řádem sv. Cyrila a Metoděje pro rok 2017 byl oceněn sochař, malíř a grafik Jan Koblasa. Ze zdravotních důvodů ale na Velehradě nemohl být přítomen, ocenění převezme při jiné vhodné příležitosti.

Děkovné uznání České biskupské konference obdrželi:

Jan Bernátek - hudební skladatel, autor mnoha skladeb s duchovní náplní, spoluzakladatel Společnosti pro duchovní hudbu a autor vítězné skladby soutěže o vokální dílo k sv. Vojtěchovi v době svatovojtěšského milénia.

Folková skupina Ztracená kapela - za dlouholetou tvorbu a interpretaci křesťanských písní pro děti i rodiče.

Pamětní medaili ČBK pro rok 2017 obdrželi:

Marek Navrátil (mnoholetý národní koordinátor Tříkrálové sbírky) Manželé Michaela a David Prentisovi (původně metodisti), kteří se dlouhodobě věnují přednáškové činnosti v oblasti přirozeného plánování rodiny na základě učení Římskokatolické církve. Jsou zakladateli Ligy pár páru ČR, což je pobočka stejnojmenné mezinárodní křesťanské neziskové organizace CCLI věnující se šíření povědomí o symptotermální metodě (STM). V roce 1995 přestoupili s celou rodinou do Římskokatolické církve.

Jiřina Prekopová, která je propagátorkou metody pevného objetí původně vypracované jako metoda terapie autistických dětí. Jiřina Prekopová však metodu zdokonalila a upravila ji pro rodinnou terapii jako metodu rozdávaní, sdílení a upevnění lásky v rodině.

Jakub S. Trojan, člen Českobratrské církve evangelické, kterého jistě nemusíme v našem časopise představovat.

www.cirkev.cz

K 500. VÝROČÍ EVROPSKÉ REFORMACE

Českobratrská církev evangelická oslaví 500. výročí evropské reformace na celocírkevní slavnosti 10. září v Ratiboři. Výročí reformace se rozhodla připomenout tam, kde má luterství v Česku zakořeněnou tradici, proto zamíří na východ republiky.

Program zahájí slavnostní bohoslužby s kázáním synodního seniora Daniela Ženatého, liturgii povede farářka Jarmila Wiera Jelinek a o hudební doprovod se postará Evangelický chór Zlín pod vedením celocírkevního kantora Ladislava Moravetze. Bohoslužby bude přenášet Český rozhlas. Odpoledním programem se pak prolne koncert, přednáška, divadelní představení nebo komentovaná prohlídka. Chybět nebude program pro děti, stánky s knihami nebo občerstvení.

podle www.e-cirkev.cz

Židovství a křesťanství v teologickém zápase

Dokončení ze str. 1

ale v téže opozici je i Ježíš se svým kázáním na hoře“. Apoštol Pavel tedy nemá nic společného s vírou starozákonní ani s vírou Ježíšovou. Tento nesmysl není zcela nový. Tak zvaná liberální teologie 19. století také viděla ve víře Ježíšově a v učení apoštola Pavla (třeba výrazně v Listu Římanům) naprostý protiklad, dva světy, zcela odlišné. Buber je ovšem v jistém souladu s novozákonníkem Rudolfem Bultmannem, který přiřazuje Ježíšovo učení v evangeliích ke Starému zákonu, a o Pavlovi a Janovi vykládá: nejprve mají filosofii gnose (poznání) a na ni naroubovali křesťanskou víru.

A píše dál: ve Starém zákoně je víra důvěrou a poslušností, v gnostickém křesťanství (tedy u Pavla) víra je vírou v teologii, která vykládá, jak Ježíš věřil. Křesťanská víra je tedy víra v gnostické učení. Místo víry, která je důvěra a poslušnost, nastupuje přesvědčení, že Ježíš je zplnomocněn Bohem, že přišel, aby lidem odpustil všechny hříchy a zbavil je strachu z bytí. Bultmannovi tvrdí, že u Pavla jsou jisté gnostické doktríny k nalezení. Proti tomuto útoku, vedenému novozákonními vědci, založenému na nápadu, že křesťanská víra prvních svědků, která žila

v době, kdy gnose, filosofie té současnosti, ovlivňovala všechn kulturní život, musela té době a filosofii podlehnout, argumentují naši novozákonníci zněním Nového zákona, v němž, v evangeliích není po filosofii ani stopa. Tam se lidé rozhodují k víře, Ježíš je povolává k následování a oni v něm rozpoznávají Božího Syna, zplnomocněného Otcem a oni mu důvěřují, i když někteří se na něm pohoršují (Mt 11,6).

Když se rybář Petr odhodlá oslovit Ježíše jako Krista, nebyl pod vlivem žádné filosofie. Před jeho vyznáním není v Novém zákoně žádný výklad o Ježíši jako Kristu. Buber se pohoršuje nad tím, že Ježíš je v Novém zákoně nazýván Kristem. Tím větším pohoršením bude pro něj vztah křesťana k události kříže. My, věřící křesťané, vyznáváme, že Bůh se v Kristu, v jeho kříži setkává s člověkem a přijímá ho takového, jaký je. I tady Buber bude protestovat. Nenazve člověka hříšníkem, vidí v tom předsudek. Podle něho člověk není nutně hříšník, nepotřebuje vždycky odpuštění, je spíše odpovědný a svobodný. Křesťan naproti tomu vyznává, že je hříšník nejen pro své jednotlivé pády, ale pro celkový propad, pro odvrácení od Boha, pro opuštění Otcova domu a jeho spole-

čenství. Svobody nabude až v Kristu, ve víře, v důvěře a poslušnosti, i když i tak zůstává hříšníkem. Plné odpovědnosti a svobody okusí až v Božím království.

Ještě řekneme, že Buber byl k nepochopení, jako by křesťanská víra nevěřila přímo v Ježíše, nýbrž v určitý předobraz vytvořený v Německu filosofii Bultmanna a Heideggera, sveden samými křesťany, kteří nerozlišují víru od učení, jemuž se musí věřit. Dnes je proto nutno, aby teologové zřetelně rozlišovali, co je evangelium a co je doktrína. Ale to je úkol pro každého uvědomělého křesťana, aby toto rozlišení znal a více hledal a slyšel evangelium, než křesťanské učení. Spasení jsme vírou v Ježíše Krista. Osobní vztah je víc, než teologické vědění, které se vždy tváří jako nejdůležitější. Ranní nedělní shromáždění s kázáním je pro evangelíkovu víru důležitější než jakákoli přednáška, nebo koncert duchovní hudby, i když to obě lze potom doporučit. Předně však jde o to, abychom byli v pravdě apoštolskou církví, která v biblickém svědectví Pavlových a Janových Listů nalézá zjevení Boží pravdy.

Josef Veselý

Všeho zkuste, dobrého se přidržte

Alena vstoupila do Evangelické církve na jaře roku 1989. Byla to velká sláva. Spolu s ní byly totiž do sboru přijaty ještě dvě její kamarádky. Většina lidí, kteří tehdy tvořili živé jádro sboru, se totiž netajila názorem, že až odejde jejich generace sedmdesátníků, sbor zanikne. Nutno přiznat, že tento výhled byl velice realistický. Sedmdesátníci ve sboru skutečně zastupovali nejmladší generaci. Příchod oněch tří žen je proto zcela vyvedl z míry.

Sloupové sboru si náhle uvědomili, že Pán Bůh není odkázán pouze na ně a na jejich indiferentní děti, ale má skutečně moc učinit si svůj lid z kamení. Nevím, do jaké míry je to potěšilo a do jaké zneklidnilo. Zpočátku byla Alena s poklidným životem sboru spokojená. V zápalu horlivosti se po celý rok účastnila i biblických hodin pro děti. Mělo to svůj důvod. Vůbec totiž neznala Bibli a chtěla to dohnat. Při biblických hodinách pro dospělé se projevovala jako vášnivá debatérka, která má na všechno svůj osobitý názor. Jako typicky náboženského člověka ji vzrušovalo všechno tajemné a záhadné. Právě na tomto poli to mezi námi občas zaskřípalo. Střízlivý protestantismus schopný akceptovat jako jediné mysterium mysterium vzkríšení, se střetával s jejími exaltovanými vizemi a fantaziemi, jimiž se pokoušela rozkošatit sféru zjevení.

Když k nám začali po Sametové revoluci přijíždět zázrační léčitelé, Alena se je hned rozhodla vyzkoušet. Její zdravotní problémy sice nezizely, tvrdila však, že při uzdravovacích aktech cítí zřetelné pohyby ve svých útrobach. Poté co se jí otevřela noha a cesty na stadiony jí dělaly problémy, přešla na televizního biotronika. Bylo to pohodlnější a šetřilo to čas i peníze. S dojemnou věrností vyčkávala s očima

upřenými k obrazovce na jeho napřažené paže. Posléze se však přece jen odebrala k lékaři. Ten jí předepsal nějaké užívání a od té doby získalo biotrikonovo působení výrazně na účinnosti.

Její oblíbeným tématem byly mimozemské civilizace. Jeden čas viděla ufony za každým keřem. Stolek v místnosti za jejím krámkem pokrývaly časopisy a knihy s obrázky létajících talířů. Mnohokrát mně z nich předčítala zaručená svědectví těch, kteří je viděli. Po ufolech přišly obrazce v obilí. Nakonec jsem musel na její přání svůj vztah k mimozemským civilizacím jasně definovat. Řekl jsem jí, že její existenci nevylučuji, ale budu se o ně zajímat až budou věrohodně prokázány. Pěkně jsem si tím naběhl, protože právě v tu dobu se do sboru vrátila sestra, která se rozešla s jakousi sektou kvůli jejímu učení o "nebeských bytostech".

Nezapomenutelné jsou i Aleniny kontakty se Svědky Jehovovými. Poprvé u ní zazvonili v rámci svých běžných pochůzek. Alena je ve své vstřícné otevřenosti pozvala dál, vyslechla a pohostila. Sotva odešli už mně telefonovala a sdělovala, že jsou fajn, a že se od nás evangelíků vlastně příliš neliší. Popovídal jsem si o tom, v čem jsou silní, v čem se s rodinou křesťanských církví rozcházejí a v čem jsou vysloveně nebezpeční. Bylo mně však jasné, že rozhodující zkušenost s nimi Alena musí udělat sama. Stalo se tak docela rychle. Po jejich druhé návštěvě už nadšená nebyla, ke třetí přizvala mne a čtvrtá se už neuskutečnila.

Její náboženské ochutnávání se nezastavilo ani před východními náboženstvími a nepohrdla rovněž lidovým katolictvím. Fascinovalo ji zrození dalajlámy, božská aura, zázračné amulety či tajemná moc Turínského plátna. To vše ovšem

posléze překrylo zjevení v Medžugorii. Někde sehnala hromádku pohledů krvavě rudého nebe nad městečkem a svým hostům na něm trpělivě pomáhala rozpoznat v temném oblaku draka a v bělostně jasném siluetu ženy. Ty méně zasvěcené poučila, že nejde jen tak o nějakou ženu, ale o Marii. Nutno říci, že ve sboru nenacházela pro toto své náboženské experimentování příliš pochopení.

Jednou přišla na biblickou hodinu žena z místní římskokatolické farnosti. Vyslechla výklad, pochválila, podiskutovala. Po několika dnech navštívila Alenu v jejím krámku. Nejprve něco koupila, pak se stavila na slovíčko a nakonec ji pozvala k sobě domů. Důvod byl nanejvýš vznešený - ekumenická modlitba. Spolu s Alenou pozvala i její přítelkyni Evu. Ta jí pomáhala v krámě a právě v tu dobu začala do našeho sboru objevovat cestu. I ona experimentovala se vším náboženským. Ačkoli evangelickou zbožnost hodnotila jako „suchou“, přesto se stále častěji účastnila bohoslužeb a přicházela i na biblické hodiny.

Nebyl jsem nadšený, když jsem se dozvěděl, co se chystá. Vadilo mně zejména mesiánství, s nímž Alena o připravovaném setkání vykládala. Jako by modlitby ve sboru nic neznamenaly. Jako by teprve "ekumenická modlitba" dokázala uvést svět do spásného pohybu. Ale zatnul jsem zuby a nechal si své výhrady pro sebe. Ono mluvit v církvi kriticky o ekumeně je stejně nebezpečné, jako zpochybňovat ve společnosti lidská práva. S napětím jsem čekal, jak úžasnou zkušenost Alena učiní. V den „D“ však telefon nezazvonil. To bylo neobvyklé. Zásadní věci jsem se od ní totiž dozvídal okamžitě. Ticho dávalo tušit něco nestandardního.

Dokončení na str. 3

Carmen, miluji Tě!

Takhle vykřiknul člověk, který už tři týdny ležel ve vinohradské nemocnici v I. patře pavilonu S, tedy na interně a pokoji 6, pod ochranou a dozorem sympatické doktorky C. a dalšího zdravotního personálu. Do-stat se do těchto míst bylo dílem okamžiku, ano, jen několik minut trvala cesta z domova na gastro-skopii a několik dalších minut do pokoje s velkými okny, jednou židlí a minitolečkem.

13. října jsem se ocitnul ve zvláštním vězení s nepatrnou nadějí na brzký návrat. Byla to nečekaná a více než překvapující změna v dosavadním životě staršího důchodce, který od samého rána četl a s nevšední chutí poslouchal nebeskou hudbu starých mistrů a ještě v pyžamu „dirigoval“ zamilovanou Devátou. S vynaložením všech sil zpíval text Schillerovy básně a protože je čtvrtá věta této symfonie hrána v tempu PRESTO/půlová nota = 96!/ je nad lidské síly obracet listy kapesní partitury, čist německý text Ůpsý na radost a s písni na rtech *Freude, Freude, Schöner Götterfunken.../ Ty jiskro Boží, dcero, již nám ráj dal sám!* – překlad Pavel Eisner/ dospět společně s kontrabasy v děsivém tempu k cíli. Ovšem geniální Beethoven není žádný troškař a tak ještě jednou provede změnu tempa a 21 taktů před koncem předepíše PRESTISSIMO a ten, kdo uteče, vyhraje! Všechny orchestry, dirigenti a zpěváci by měli dostat medaile, které si Zátopek vydobyl v Norsku na olympiádě. Zahrát za jeden večer 940 taktů je také olympijský výkon a i když nevím za jaký čas náš vytrvalec uběhl těch 42 km a nějaký kousek navíc, v Birminghamu uběhli chlapci symfonii za 66,1 a s dirigentskou hůlkou je kupředu hnal Walter Wel-ler a filharmonie Slovanica, řízená vytrvalcem Eugenem Divierem zvládla trasu za 63,1. To jsou přece slušné časy.

A protože je den dlouhý a Devátá má také konec (tympány mají přece právo na odpočinek), musel jsem osvěžit domácí program a tak večer přijímám vzácné hosty, které jsem miloval a těšil se z jejich díla. Sedí kolem mě, u stolu tvoří „svatou trojici“ a i když jsou dávno mrtví, rozhovor s nimi je nejen napínavý, ale i radostný a potěšující. Velký Kája a jeden svazek z jeho slavné Církevní dogmatiky (Karel Barth 3/4 - Učení o stvoření) znovu připomíná bývalému studentovi stále aktuální problémy a otázky mezilidských vztahů, dětí a rodičů, vztahů mezi blízkými a vzdálenými a mezi mužem a ženou, vztah opravdu existenciální, můj a náš. Čist texty tohoto muže není lehká záležitost, ale trpělivá a pokorná práce je víc než poučná. Druhý ze svatě trojice, Dietrich Bonhoeffer je laskavý a mírný společník, který měl za sebou zkušenosti bezbranného a pronásledovaného psance a jeho kniha, nádherné Následování, oslovila a potěšila tisíce čtenářů a připomněla, že svědčit v tomto světě o Ježíši Kristu může někdy mít tragické následky, ano, může být korunováno martyriem. Třetí host, odvážný badatel a autor mimořádně zajímavé Teologie NZ, odkryl nejenom mé chabé znalosti novozákonní řečtiny, ale ukázal budoucím vykladačům schůdnou cestu při exegezi obtížných textů Starého a Nového zákona. Kazatel, učitel a pastýř může pracovat při svém

zápase o pochopení biblické zvěsti zcela svobodně a beze strachu a může tak objevit tajemství biblického poselství a odstranit nános balastu, mýtu a pověr. Rudolf Bultmann byl nový Edison; přinesl paprsek světla, který byl tak potřebný při pečlivém studiu Písma. Vřelé díky, Světloonoši. Jeho kniha je opravdu stará, ano, zastaralá. Vyšla v nakladatelství J. C. B. MOHR už v roce 1954! Mohlo by se tedy říci stařešina, ale...! Stále vycházejí nové studie a učebnice o teologii NZ, ale Bultmann je Bultmann a jsem přesvědčen, že ve své badatelské práci při zkoumání pravdivosti novozákonní zvěsti vykročil správným směrem. Škoda, že jsem nemohl tuto svatou trojici přenést do mého pokoje v nemocnici. Byla by to příjemná změna a tak jsem s radostí a výkřikem přivítal nečekanou zprávu mé manželky, že máme předplatné na operu CARMEN, totiž na přímý přenos tohoto Bizetova skvostu z New Yorku a že toto výsostné dílo můžeme vidět na Žižkově v kině AERO, ve vynikajícím provedení MET OPERY. To by byla bomba!!! Moje maličkost nebojovala v aréně s býkem jako hrdina Escamillo, ale s tetou rakovinou, jejíž návštěvu jsem tušil, ale nevěděl, jak bude bojovat, co má připraveno a co nakonec předvede. Tak co teď, a jak se říká, babo rad! Tajemná cikánka mě možná přivede na jiné myšlenky a to bude důležité, protože karcinom útočí zákeřně a ke svému zločinu nepotřebuje potlesk a řev arény. Jeho taktika se podobá vojenskému výcviku – plížením vpřed. Přichází tiše, skoro nenápadně, nikým neznána, ale najednou tu je, PIANISSIMO a LENTO. Trochu jiná Devátá! Problém s převozem pacienta byl vyřešen rychle. Bez těžkostí jsem vyprosil na paní doktorce propustku, doprovodný zikmundovský glejt a můj zeť mě dopravil k milované Carmen včas a v pořádku. A pak v přítmní velkého sálu, nabitého do posledního místečka zvědavými diváky začalo drama tovární dělnice, znovu, nevím už po kolikáté, jsem si připomněl nádvoří továrny, krčmu, horské pašerácké doupe, osud vojenského zběha a to všechno spělo k tragickému konci a vraždě osudové ženy, femme fatale, Carmen dozpívala. Její Habanera je skvostná píseň se známým textem: *Láska přelétavé je ptáče kdo jeho kouzlu odolá? Člověk nadarmo pro ni pláče a myslí, že ji přivola.* A závěrečné takty posledního dějstv?

Bizetova opera neměla u pařížského obecnstva úspěch a Carmen propadla. Tragický trojúhelník – umělecký neúspěch, manželský rozvrat a srdeční záchvat – vedl k předčasnému skladatelovu skonu. Zemřel přesně tři měsíce po premiéře, dne 3. června 1875. Několik hodin po triadvacátém provedení svého díla, o němž jeden mladý cizinec, který Carmen slyšel v Paříži v prosinci téhož roku, jasnozřivě napsal: *To je v nejpravdivějším slova smyslu mistrovské dílo, to znamená jedno z těch řídkých skladeb, které v nejvyšší míře zrcadlí hudební snažení celého století. Jsem přesvědčen, že Carmen bude za deset let nejpopulárnější operou na celém světě.* Čas dal pisateli za pravdu – byl jím Petr Iljič Čajkovskij. Znovuvedení Carmen v Paříži přineslo triumfální rehabilitaci opery G. Bizeta. Vítězné tažení a ojedinělé postavení této opery ve Francii lze dokumentovat faktem, že jen v samotné Paříži se už za 20 let poté Carmen dočkala tisíců provedení. Byla také prvním zahraničním dílem, které bylo roku 1884 uvedeno na scéně znovuvybudovaného Národního divadla v Praze. Připomeňme si ještě závěr opery, kdy na hudebním pozadí toreadorského pochodu, zaznívajícího z arény, vrcholí pěvecký dialog Carmen a Dona Josého. Zatímco probíhá toreadorův vítězný zápas s býkem, prožívá Carmen odevzdaně svou koridu a provokuje žárlivostí zaslepeného muže k nepřičetnosti. Carmen, milující i na prahu smrti, zůstává ležet před branami arény. Nepochopila, že toreador, idol španělského publika, nemůže milovat nikoho jiného kromě sebe. To je hudba nezapomenutelné krásy, drásavá a zneklidňující až do morku kostí! Don José: *Vous pouvez m'arreter ... c'est moi, qui l'ai tuée Ó Carmen! ma Carmen adorée! Ano, zatkněte mne! To já ji zabil, já. Ach Carmen, má Carmen, láska má!* Mým čtvrtým večerním hostem byla nahrávka opery firmy Polydor International GmbH s orchestrem Metropolitan opery, který řídil Leonard Bernstein. Nahrávku stereo vyrobil Supraphon. Francouzský komentář k opěře napsal Leo Jehne, text libreta přeložil Rudolf Vonásek. Rozhodující bitvu v aréně chirurgického sálu vybojoval MUDr. P. L.; doufám, že zvítězil. Carmen, miluji tě!

Zdeněk Škrabal

Všeho zkuste, dobrého se přidržte

Dokončení ze str. 3 Nazítří se objevily Alena s Evou na biblické hodině. Tvářily se jakoby nic. Sotva skončil výklad, tak však Alena významně pronesla: „Včera jsme byly na té ekumenické modlitbě.“ „Já vím,“ dal jsem najevo, že jsem nezapomněl, „a jak to probíhalo.“ Ženy na sebe tázavě pohlédly. „Tak to řekni ty, ty to povíš lepší,“ špitla rozpačitě Eva. Alena, zjevně polichocena uznáním své kamarádky, se zhluboka nadechla a všem nám bylo jasné, že uslyšíme něco důležitého. „Tak takhle jsem si to teda nepředstavovala,“ spustila Alena. „Snad hodinu jsme se tam modlili růženec. Pořád dokola. Šly na mě úplně mdloby. A ty mariánský modlitby! Vy víte, že mám pro Marii slabost, ale tohle bylo moc. Cítila jsem, že to tam na mě vysloveně negativně působí. Já byla tak ráda, když

jsem odtamtud vypadly ven.“ Eva k Alenině proslovu decentně přikyvovala. Když domluvila, potvrdila hodnocení své kamarádky slovy: „Já jsem to cítila úplně stejně jako Alenka. Jako by tam se mnou někdo manipuloval. Tady je to takové svobodnější.“ Mezi přítomnými se rozhostilo ticho. Tak přece jen došlo na zásadní sdělení. My evangelíci většinou pokládáme svobodu a spontánnost projevu za něco samozřejmého. Ale ono to vůbec samozřejmě není. Měli bychom si proto tyto projevy hýčkat a chránit jako oko v hlavě. Mlčení po chvíli prolomila až Alena. Z úst jí přitom vyšla ta nejkouzelnější identifikace s evangelickou střízlivostí, jakou jsem kdy slyšel: „Po tom, co jsme s Evičkou včera prožily, jsem si uvědomila, že u těch evangelíků je to stejně nejlepší. Ti všechno

zpochybňují a problematizují a tak je jen tak někdo nezbblbne.“ V duchu jsem se musel smát: Sotva se hledačky „náboženství těžkého kalibru“ setkají s něčím, co se je pokouší postavit do pozoru a předepsat, jak svou víru budou projevovat, už troubí k ústupu a opěvují střízlivost a svobodu. To je povzbuzující. A samozřejmě rovněž zavazující, protože střízlivost a svoboda se dá i v Evangelické církvi snadno prošťustrovat. Pro Alenu byl tento experiment její poslední náboženskou ochutnávkou. Zřejmě nabyla dojmu, že už všechno zkusila a nyní je na čase přidržet se toho, co vyhodnotila jako pro život nejnosnější. Drží se toho už bezmála třicet let a sdílí svou víru i se svým manželem, dětmi a vnoučaty.

Emanuel Vejnar

Český král a římský císař RUDOLF II.

(18. 7. 1552 Vídeň – 20. 1. 1612 PRAHA)

Narodil se jako nejstarší syn císaře Maxmiliána Rakouského a Marie Španělské, a na jejich přání získal 1563 -1571 vzdělání a výchovu v Madridu. Po návratu do Vídně se stal králem uherským, 1575 českým a 1576 římským. Na rozdíl od své matky nemínil proti vůli českých stavů příliš podporovat protireformaci. 1580 těžce onemocněl, což mělo psychické následky, zvláště po r. 1598. Od 1583 sídlil i se svým dvorem v Praze, kde se proto soustředila i mezinárodní politika se všemi dobovými problémy. Zde se mohl věnovat svým zálibám, což jeho duševní stav na čas zlepšilo. Objevila se u něho ovšem i pohlavní choroba. Nebyl ženat, ale se svou milenkou Kateřinou Stradovou přivedl na svět několik dětí. 1593 vypukla válka s Turky, což také přibrzdilo rekatolizaci země. V Uhrách došlo navíc k Bočkajovu povstání, jímž bylo Sedmihradsko a část Uher odtržena. Jeho bratr arcivévoda Matyáš od r. 1606 podněcoval uherské i české stavy ke vzpouře a přibuzenstvo stálo na jeho straně. 1609 získal Matyáš uherskou korunu, rakouské državy a Moravu. Čeští protestanti využili Rudolfovy tísně, svolali sněm a vynutili si *Majestát*, tedy náboženskou svobodu na základě *České konfese* z r. 1575 (Jednota bratrská byla poprvé zákonně uznána). 1611 vpadlo do země 10 000 pasovských žoldnéřů jeho bratrance biskupa Leopolda, aby podpořili Rudolfa, v Praze ovšem vyvolali chaos a krveprolití. Rudolf musel stejně abdikovat a uvolnit místo Matyášovi. Jeho pohřeb v pražské katedrále byl neoficiální.

Věnoval se sběratelství, podporoval umělce a vědce, (zvláště alchymisty a astronomy, jako byli Johannes Kepler a Tycho de Brahe). Také česká literatura měla „zlatý věk“. Jako císař byl sice podprůměrný, ovšem vzhledem k pozdějšímu období Třicetileté války se vláda tohoto renesančního panovníka může jevit jako idylická. Jeho jméno dal koncem 19. století český zemský sněm umístit na stěnu Národního muzea v Praze.

Bohuslav Vik

Památné Husovy kameny

U příležitosti vzpomínek na mistra Jana Husa je dobré navštívit díla předků. Například v Praze můžeme najít kameny na těchto místech:

Praha 5 – Slivenec

Kámen se nachází od roku 1921 ve středu obce proti kostelu. Jedná se o dílo sochaře Karla Zuklína (1879 – 1931).

Praha 6 – Ruzyň

Kámen je u ruzyňské věznice v ulici Krupská před domem č. 2. Postaven byl místními sokoly kolem roku 1921.

Praha 10 – Slatinský lesík

Kámen stojí na vrcholu kopce nad Slatinami. Vztyčen byl roku 1915 Obcemi baráčníků Slatin a Záběhlic.

Jan Vlasák

Kdo chvíli stál ...

(K LUTHEROVĚ LIPSKE DISPUTACI)

„Luther usiloval o katolickou církev reformovanou podle evangelia a pravděpodobně ještě kolem roku 1525 byl přesvědčen, že k ní dospěje,“ tvrdí Jean-Louis Schlegel.

Ve dvojčísle francouzského časopisu Esprit z března a dubna 2017 shrnuje Schlegel na základě děl Thomase Kaufmanna, Heinze Schillinga a Marca Lienharda (z let 2014 až 2016) průběh a výsledky Lutherova reformačního vystoupení. Všímá si, že od roku 2017 se již teolog nepodepisuje „Luder“, nýbrž „Luther“, což prý představuje německou mutaci řeckého výrazu „ELEUTHERIOS“ (tj. „SVOBODNÝ“). Teze k odpustkům vydané porůznu ve formě traktátů označuje Schlegel za „jeden z prvních bestsellerů (a možná vůbec první) v dějinách knihtisku“, který nakladatelství dodal výrazný impuls k dalšímu rozvoji. Upozorňuje, že augustiniánský řád na jaře 1519 ve věci protiodpustkových tezí Luthera proti dominikánům podržel. Výstižně popisuje výbušnou dobovou atmosféru, kdy papežství bylo krajně nepopulární a reforma visela latentně ve vzduchu ...

Schlegelova celkově přínosná studie obsahuje několik nepřesností. Největší spočívá v nedocenění významu lipské disputace Luthera s Janem Eckem z července 1519. Tu nově vyzdvihla Lyndal Roperová v lutherovské anglické monografii z roku 2016, od jara 2017 stále více diskutované. Po lipské disputaci pro Luthera, vyjádřeno s Roperovou, „nebylo cesty zpět“ (prof. Molnár hovořil o „spálení mostů“). Podle Schlegela byla lipská disputace založena prostě na nedorozumění – Luther vycházel z pouhého Písma, Eck z papežského primátu. Roperová (jako kdysi prof. Molnár) dovozuje, že z Eckovy strany běželo daleko spíše o promyšlenou (a „úspěšnou“) taktiku: vmanévrovat protivníka na ožehavou půdu. Intelektuál se, jak ironicky konstatoval prof. Molnár, „vyznačuje mimo jiné tím, že se bojí o svůj kejhák“. (V tomto smyslu Luther typickým intelektuálem nebyl.) Prof. Molnár podtrhoval zejména, že při lipské konzultaci se Luther poprvé veřejně přihlásil k Janu Husovi ...

Kdo chvíli stál, už stojí opodál ... To jako by platilo též v lutherovském bádání. Oproti Schlegelovi se autorovi těchto řádků v říjnu 2016 poštěstilo strávit pár nerušených hodin ve dvou nezávislých londýnských knihkupectvích. Především se mu ale v mládí dostalo životní výsady ve formě účasti na přednáškách, v nichž prof. Molnár rozebíral (a s nemalým hereckým talentem přehrával) klíčové momenty z Lutherových zápasů. Kdo dostatečnou dobu (a „s deštníkem nerozevřeným“) prodléval na přednáškách prof. Amedea Molnára, může se ještě po desetiletích (byť třeba mezi tím jistou dobu „stál opodál“) orientovat v odborných debatách k vybraným historickým tématům ...

František Schilla

Odkaz:

Schlegel, Jean-Louis: La Réforme de Luther. Origines et sens d'un héritage. Esprit mars / avril 2017, s. 2009-221
(<http://www.esprit.presse.fr/article/schlegel-jean-louis/la-reforme-de-luther-origines-et-sens-d-un-heritage-39271?folder=3>)

Jaká byla Lutherova manželka?

Ještě za války vydal "Kalich" zdařilou knížečku Jana Niebauera "Paní Jitřenka". Jitřenka byla jedna z přezdívek Lutherovy ženy Kateřiny z Bory a budí v nás asi představu, že šlo o jemnou bytost, prozařující nelehký život reformátorův. - K 500. výročí světové reformace (30. 10. 2017) přeložil bratr Marek Světlík, překladatel z finštiny a němčiny, jiné životopisné dílo o paní Kätthe, a to od německé autorky Ursuly Kochové (1944). Jde o knihu, která vychází z dobré znalosti historických podkladů a vykresluje nám živě hlavní postavu se zemitějšími detaily její životní pouti. Lutherova manželka tu vystupuje jako rozhodná žena, bez jejíž všestranné pomoci by "otec světové reformace" jen obtížně zoládal těžké boje, jež mu bylo uloženo podstoupit. Však také Luther dával náležitě najevo, jak si Kateřiny cení. Kniha má 175 stran, graficky ji upravila M. Študentová a postavu paní Kätthe na obálce vytvořila M. Prachenská. K vyprávění je připojen stále se rozrůstající seznam děl, která vydalo Světlíkovo nakladatelství. Knihu si můžete koupit v knihkupectvích, v dejevickém sboru ČCE nebo objednat emailem: m.e.s.s.@centrum.cz

(D. H.)

PÍSEŇ PÍSNÍ 8: Střízlivost víry

Uprostřed zápasů víry hrozí také určité nebezpečí. Jsou tu ti, kteří „škodu dělají na vinici“. (2,15) Kraličti ve svém překladu hovoří o lištičkách, za kterými církev všech dob viděla mnohá sektářství, falešná učení i povrchní přístup k Božímu slovu, k Božím věcem, svádění od opravdovosti a věrnosti Bohu, odvádění k jiným libivým jistotám, než přidržení se podstaty a pravosti víry. I dnes mnozí radí jít cestou přes ztrouchnivělý most nebo přes krásně vypadající mokřiny poseté mechem, kde se v důsledku povrchnosti nebo naopak fanatismu nakonec člověk může utopit. Jen hluboká, opravdová, v pokoře a v pokání volající, upřímná a zároveň střízlivá víra vytváří pevnou půdu pod nohama! Povrchnost přístupu k Bohu nebo sektářství přecházející k fanatismu jsou nebezpečnými hranami, které narušují základy církve. „Zlapejte tyto lištičky“ (2,15), radí Písmo, protože u věrných Božích způsobují úzkost a strach z toho, aby se právě takoví nestali zkázou církve a podloudně se z jednoho či z druhého tábora nepropašovali až k pilířům církve a nezničili je. Nepřeslechněme tuto úzkost Písne písní právě v dnešní době v jistotě toho, že Bůh vždycky chránil a bude chránit svoji církev. Ovšem je i na nás, abychom střežili Boží zákon, evangelium i dobré vyznání našich otců ve vši čistotě, střízlivosti a v pravdě!

(pokračování přístě)

Pavel Rybín

Životní jubileum Zdeňka Svobody

Pán Bůh žádného člověka nestvořil k tomu, aby byl netečným divákem života. Pán Bůh sám také není takovým divákem, který by pozoroval lidské hemžení. Právě proto, že nás má rád, dal nám Ježíše Krista, aby šel s námi až do nehlubší bídy a obětoval se za nás. Každý křesťan jej má následovat. Církev není společenství diváků, ale těch, kteří chtějí ve jménu Ježíše Krista něco dobrého udělat, kteří třeba i riskují, kteří se nebojí zastat se člověka, kterému jde o pomoc bližnímu, kteří snesou i nějakou tu ránu, protože vědí, že jdou ve slépějích Ježíšových.

To nejhorší, co může člověk udělat, je - nedělat nic.

Tato slova napsal literát, básník, textař, překladatel a duchovní Církve československé husitské Mgr. Zdeněk Svoboda v roce 1966 do Českého zápasu. A nejen napsal, také se těmito slovy vždy a za všech okolností řídil.

Narodil se 5. července 1927 v Slavkově, později se s rodiči odstěhoval do Brna, kde se nejprve přihlásil na filosofickou fakultu. V Brně se však také setkal s vysokoškolskou mládeží Československé církve sdružené v Akademickém klubu Tábor. Snad pod jejím vlivem našel jiný rozměr života a v roce 1949 se přihlásil ke studiu teologie - tehdy ješ-

tě na společné Husově československé evangelické fakultě bohoslovce. Už při studiu i po jeho ukončení působil jako duchovní v různých náboženských obcích Církve československé (husitské). Přitom společně někdy i s manželkou Jarmilou pro nás překládali Kurta Martího, Joachima Dachsla, písně z různých cizích zpěvníků, ale také básně u nás téměř neznámých maďarských básníků, na které ho upozornil farář Reformované církve Daniel Kotsánszky. Překlad

vyšel pod názvem „Na voze Eliášově“ v roce 2005. Také napsal řadu textů k písním především pro Ladku Kozderkovou.

Většina protestantských církví má asi ve zpěvnících písně, třeba “Dej nám moudrost, odvahu”, “Tobě, Pane, patří dík” a další, o nichž možná ani nevědí, že nám je svými překlady zprostředkoval právě Zdeněk Svoboda.

Ve zlínské náboženské obci, pro něj zorganizovali oslavu k 90. narozeninám a pomohli zajistit vydání jeho zatím poslední knížky se zajímavým názvem “Všelicos”. Jde o útržky vzpomínek, novinových článků, her pro děti, vlastních i přeložených básní, písňových textů... Ve Zlíně vzpomínají i na ekumenickou spolupráci v křesťanské mateřské škole, kde Zdeněk Svoboda vedl duchovní péči.

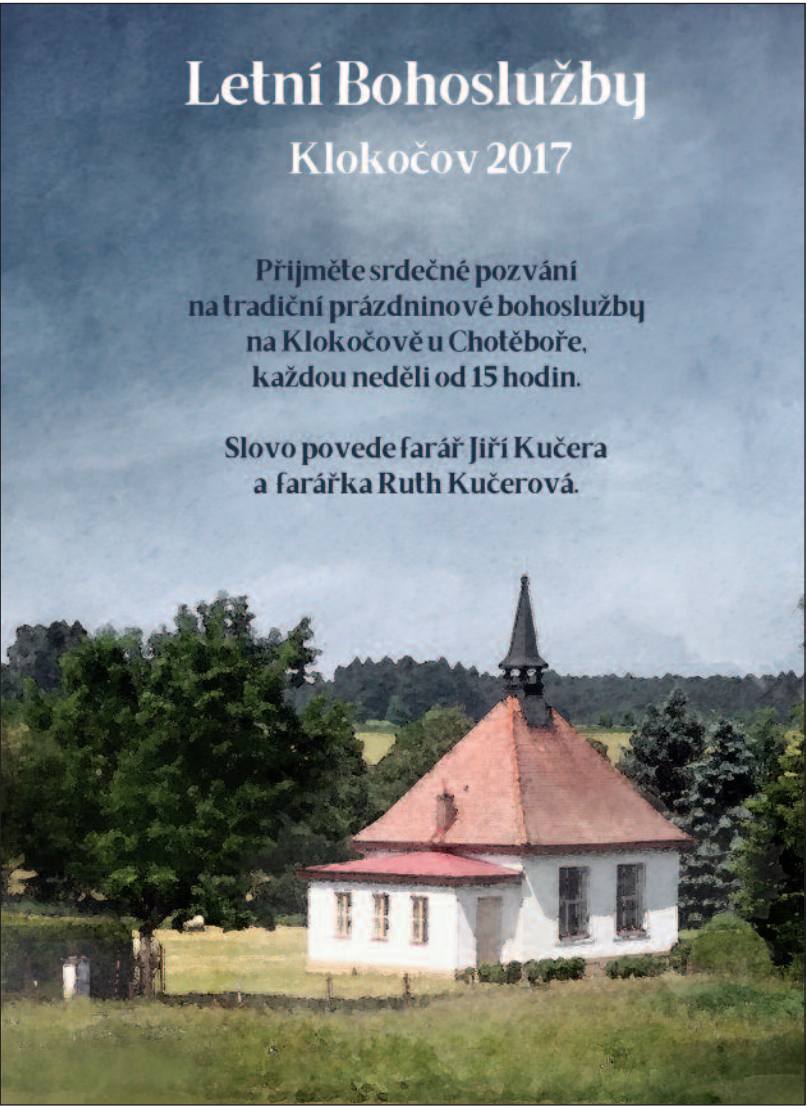
Prostě nikdy se nesmířil s tím, že by křesťan měl být jen čekatelem na přesun do Božího království, ale pomohl mnohým, aby tam našli cestu už tady a teď. Kéž se mu to ještě mnoho let daří.

Helena Bastlová

Oznámení

V sobotu 2. července jsme se v Brně – Blahoslavově sboru rozloučili se zemřelou sestrou **Jiřinou Michalovou rozenou Víkovou,** pracovnící Armády spásy v Praze. Byla odvolána 26. června po těžké nemoci ve věku necelých 79 let. Pohřební shromáždění vedl bratr Josef Knoflíček. *Zarmoucená rodina a přátelé.*

EVANGELICKÝ TÝDENÍK - KOSTNICKÉ JISKRY
Vydává Kostnická jednota
Redakce a administrace v Praze 2, Ječná 19, PSČ 120 00, tel.: 224 919 607, e-mail: ET.KJ@worldonline.cz
www.evangelickytydenik.cz
Celoroční předplatné 481 Kč, jednotlivé číslo 13 Kč. Č.ú.: 228961190/0300
Redaktorka: Helena Bastlová
Uveřejněné příspěvky nemusí vždy vyjadřovat stanoviska vydavatelů. Nevyžádané materiály redakce nevrací, ani neuschovává.
Tiskne Grafotechna
Distribuci provádí:
* Pro jednotlivce: Česká pošta, s.p. bezplatná infolinka České pošty 800 300 302
adresa pro písemný styk: Česká pošta oddělení periodického tisku Olšanská 9, 130 00 Praha 3
e-mail: postabo.prstc@cpost.cz
*Hromadné základy: A.L.L.Production s.r.o., Poděbradská 24, 190 00 Praha 9, tel.: 234092851
Registrační číslo MK ČR: E 365
ISSN 0139-505X

500 LET REFORMACE:

1. ČÁST: REFORMÁTOŘI

K 500. výročí reformace jsme připravili dvě přílohy. Tato první je věnována reformátorům, které jsme pro vás zobrazili hned v úvodu. Martina Luthera jistě poznáme snadno, možná i další, takže hned na úvod malý test. Poznáte je všechny? Odpověď najdete na konci přílohy a možná se dozvíte i něco, o čem jste dosud neslyšeli.

“Původce” světové reformace

Dr. Martin Luther se narodil 10. listopadu 1483 v městečku Eisleben. Vyrůstal v Mansfeldu. V 15 letech odešel do latinské školy v Eisenachu. V 18 letech – tedy v roce 1501 odešel do Erfurtu, kde studoval právo podle přání svého otce. V univerzitní knihovně se poprvé setkal s Biblí. V roce 1505 obdržel titul magistra a byl jmenován učitelem filosofie. Dne 2. července 1505 prožil zásadní proměnu svého životního zaměření. Na cestě z Mansfeldu do školy prožil u vesničky Stotternheim – 8 km před Erfurtem – děsivou bouři. Blesk ho srazil k zemi. Martin ve smrtelné hrůze zavolal: „Svatá Anno, pomoz, stanu se mnichem.“ Dne 17. července splnil svůj slib a vstoupil do augustiniánského kláštera v Erfurtu. V letech 1510 – 1511 vykonal cestu do Říma v záležitostech augustiniánského mnišského řádu. Mravní a duchovní úpadek papežského dvora otřásl Lutherovou vírou ve „svaté“ město. Po návratu byl přeložen na univerzitu ve Wittenbergu. V roce 1512 se stal doktorem teologie. Na prodávání odpustků, které papež nařídil v církvi, reagoval napsáním 95 tezí, které přibíli 31. října 1517 na dveře záměckého kostela ve Wittenbergu a tak vyzval akademickou obec k učené rozpravě. Teze se setkaly s mimořádným zájmem a ohlasem u veřejnosti a v krátkém čase se rozšířily po celém Německu. Tento čin se stal počátkem světové reformace křesťanské církve.

Jeho teze zní:

Protože náš Pán a Mistr Ježíš Kristus řekl „Čiňte pokání“, chtěl, aby celý život věrných zde na zemi byl ustavičným a nepřerušujícím pokáním.

Lidské výmysly vypravují ti, kteří hlásají, že když peníz zazní ve skříni, duše odlétá z očiště.

Opravdovým pokladem církve je svaté evangelium slávy a milosti Boží.

V roce 1518 se uskutečnilo setkání Luthera s papežským legátem Kajetanem, který nutil reformátora k odvolání tezí. V roce 1519 se Luther setkal s papežským zplnomocněncem Miltitzem, který Luthera naklonil tomu, aby napsal papeži dopis, ve kterém pokorně sděluje, že teze odvolat nemůže. Proti odpustkům přestane útočit, jestli jeho protivníci budou mlčet. Protivníci však nemlčeli. V tomtéž roce se konala v Lipsku veřejná disputace s Dr. Eckem, který obvinil Luthera, že je Husovým stoupencem. Pak napsal Luther tři důležité spisy: „O babylonském zajetí církve“, „O svobodě křesťana“ a „Dopis křesťanské šlechtě německého národa.“ Dne 10. října 1520 obdržel Luther papežskou bulu, kterou ho papež dal klatby. Všechny Lutherovy spisy měly být spáleny a

Luther dán do vazby a odveden do Říma. Luther se rozhodl, že papežství definitivně odmítá jako neslučitelné s biblickým učením. Dne 10. prosince 1520 spálil veřejně u Wittenberské brány papežskou bulu i všechna papežská nařízení. Tímto činem se definitivně rozešel s Římem. V příštím roce 16. dubna 1521 byl Luther předvolán na říšský sněm ve Wormsu, kde spolu s císařem a knížaty bylo asi 5 tisíc lidí. Při druhém slyšení 18. dubna Luther prohlásil: *Jestli nebudu přesvědčen argumenty Písma svatého a zdravého rozumu - nepřijímám autoritu papežů a koncili, protože si vzájemně odporují. Mé svědomí je podřízeno Božímu slovu - nemohu nic odvolat a také nic neodvolávám, protože jednat proti svědomí je nesprávné a nebezpečné. Zde stojím, jinak nemohu, Bůh mi pomáhej. Amen.*

Sněm pak vydal Wormský edikt, kterým byla na Luthera uvalena říšská klatba a přikázáno spálení jeho spisů. Přátelé připravili pro Luthera úkryt na hradě Wartburg, kde pak přebýval 10 měsíců a přeložil Nový zákon do němčiny. Po návratu do Wittenbergu usměrňoval další průběh reformace. Spolu s ostatními profesory přeložil do němčiny i Starý zákon. Celá Bible se tak dostala do rukou národa v jeho rodné řeči.

Podle evangelia Kristova se pak stoupenci reformace nazývali evangelíky. V roce 1530 se konal říšský sněm v Augsburgu, kde evangelíci předložili císaři své vyznání, které připravil Filip Melanchton. Jelikož katolíci zaútočili na toto vyznání spisem Konfutace, připravil Filip Melanchton Obranu augsburského vyznání (Apologii).

V roce 1531 ve Schmalkalden uzavřela protestantská knížata obrannou dohodu a pověřila Martina Luthera napsáním

článků, které by ještě jednou jasně potvrdily, že evangelíci odmítají papežskou vládu jako odporující Písmu svatému a žádají plnou nezávislost na římské církvi. Tyto Šmalkaldské články měly pak pro další cestu evangelické církve velký význam.

Martin Luther spolu s ostatními reformátory zdůraznil čtyři základní principy, které platí stále pro Kristovu církev: *Sola Scriptura, solus Christus, sola gratia, sola fide*. Sola Scriptura – jediné Písmo svaté je zdrojem učení i života církve i každého křesťana! (2 Tm 3,16-17) Solus Christus – jediné Kristus je jediným Spasitelem a jediným prostředníkem mezi Bohem a člověkem! (Sk 4,12) Sola gratia – jediné z milosti Boží může být člověk spasen! Nikdo si spasení nemůže zasloužit, spasení připravil Bůh jako dar. (Ef 2,8) Sola fide – jediné vírou může člověk přijmout Spasitele i dar spásy, který Kristus připravil! (Jan 11,25)

Významným dnem v životě Martina Luthera byl také den svatby s Kateřinou r. Bora - 13. červen 1525. Svědky byli Lucas Cranach a jeho manželka. Manželé Lutherovi měli 6 dětí: Jan byl doktorem práv, Alžběta zemřela jako nemluvňá, Magdaléna zemřela ve 13 letech, Martin studoval teologii a zemřel před dokončením studia, Pavel byl lékařem - dvorním chirurgem, Markéta se provdala za šlechtice.

Po životě plném duchovních zápasů o církev, která by se řídila jen Božím slovem a věrně následovala svého Mistra – Pána Ježíše Krista, Martin Luther těžce onemocněl a 18. 2. 1546 odešel ke svému Pánu. Stalo se tak v městě Eisleben. Jeho tělo bylo pohřbeno pod kazatelnou v záměckém kostele ve Wittenbergu.

„Vzpomínejte na vůdce své, kteříž vám mluvili slovo Boží, následujte jejich víry.“ (Žd 13,7)

Stanislav Kaczmarczyk

Lutheroi současníci, následovníci a "konkurenti"

Martin Luther (1483-1546), bývalý augustiniánský mnich a průkopník myšlenky ospravedlnění před Bohem pouhou vírou (nikoli záslužnými skutky) se soustředil především na individuální prožitek víry. Došel také k přesvědčení, a to v souznění s českými reformátory 15. století, že člověk smí mít nezprostředkovaný přístup k Bohu a že směrodatné nejsou tzv. lidské nálezy, ale Písmo samo. Pokud jde o veřejné záležitosti, viděl oddělené pravomoci dvou říší - duchovní a světské.

Uvedme si v této souvislosti tři konkrétní osobnosti jeho současníků z řad reformace.

1. Filip Melanchthon (1497-1560) byl významný německý humanista a učenec 16. století. Narodil se v Brettenu, ale působil pak od r.1518 zejména ve Wittenbergu. Byl autorem výborné řecké mluvnice. R. 1521 vydal latinské Loci communes, základní osnovu reformačního učení. Pro říšský sněm v Augsburgu předložil r. 1530 luterské vyznání víry, tzv. Augustanu. Byl znalcem klasických jazyků, filosofie, fyziky, historie i teologie. Pro své velké znalosti byl nazýván "učitelem Německa". Po Lutherově smrti se stal terčem útoků tzv. luterské ortodoxie. Uštvan jejich nepřátelstvím zemřel ve Wittenbergu.

Melanchthon na rozdíl od Luthera dokázal více "stavět mosty" mezi různými reformačními směry. Ne náhodou byla česká reformace ovlivněna právě zřetelněji Melanchthonem než Lutherem samým.

2. Huldrych (Ulrich) Zwingli (1484-1531) studoval ve Vídni i Basileji, kněžské svěcení získal v Kostnici. Od r. 1502 byl farářem v Gralu, jako polní kaplan doprovázel na cestách žoldnéře. Postupně studoval humanistická díla a seznámil se i s Erasmem Rotterdamským. V r. 1516 odešel do poutního střediska Einsiedelnu. Zde se vnitřně rozešel s papež-

stvím. Začal pak působit v Curychu, a to jak výkladem Bible, tak i praktickou pomocí (morová nákaza r. 1519). V dohodě s městskou radou zastával nejen úlohu duchovního, ale také organizátora městského obyvatelstva. Jeho rozhovor s Lutherem o večeři Páně a jejím chápání v Marburgu r. 1529 nevedl bohužel k nalezení jednoty v této věci. Pokud jde o vnější události, ne všechny kantony na území dnešního Švýcarska souhlasily s reformací. To vedlo k posílení proticuryšské opozice. Válečný střet u Kapellu znamenal porážku curyšských. Zwingli byl v boji zabit. Jeho nepřátelé pak jeho tělo rozčtvrtili a spálili.

Lutherova reformace v českých zemích (ohlasy luterství v Čechách a na Moravě)

V době, kdy začínal reformační zápas Martina Luthera, byla tu už stoletá zkušenost s touto otázkou ve dvou ucelených státních celcích - v Čechách a na Moravě. V evropských zemích působila Lutherova výzva, šířená rychle pomocí nedávno vynalezeného knihtisku, jako zdroj řešení zásadní ideové problematiky; byla něčím v podstatě novým. Dosud většinově katolická (ve smyslu středověku) církve se na mnoha místech urychleně měnila v církve reformační. Obdobně tomu bylo i v německy hovořících územích Čech a Moravy, kde přelom byl zpravidla výrazný. Zcela zřetelně je tato skutečnost vyjádřena např. historickým vývojem královského města Jihlavy, kde zásadní změnu způsobila činnost představitele luterství Pavla Sperata.

Značně odlišná byla situace na územích s jazykově českým obyvatelstvem. Po zkušenostech 15. a počátku 16. století se tu vytvořila svébytná a rozrůzněná struktura.

Česká reformace se vyjadřovala v hrubém dělení dvěma proudy, Jednotou bratrskou a utrakvismem (podobojí bylo chápáno jako pokračování husitství). Aby situace byla ještě složitější, ani utrakvismus nebyl jednotný; v podstatě v něm lze rozeznat tři hlavní proudy: značně umírněný s koncentrací především jen na otázku laického kalicha (pozdější název "staroutrakvisté"), rozhodnější navazující na bohosloveckou orientaci tzv. pražanů (pozdější název "novoutrakvisté") a radikální v pokračování táboreské teologie (pozdější název "staří nebo věrní Čechové").

Rozhovor s Martinem Lutherem byl zahájen velmi brzy, už v roce 1519, a to se zástupci zejména Jednoty bratrské a "starých Čechů". Diskuse a vzájemné informace se rozvíjely, do češtiny bylo postupně přeloženo snad nejvíce z prací Martina Luthera.

I když slibné začátky přerušil nečekaný zvrat a prudké reakce konzervativních kruhů, vývoj se už zastavit nedal. Česká reformace ve své většině (kromě "staroutrakvistů") zůstala už v trvalém dialogu s luterstvím, a to jak s Martinem Lutherem, tak i s Filipem Melanchthonem, který byl blízký zejména "starým Čechům". I při stálém rozhovoru s luterstvím česká reformace neztratila svoji identitu.

Jako praktickou ukázkou vztahu luterské a české reformace lze uvést např. okamžik životního příběhu dvou reformátorů. Výše zmíněný Pavel Speratus byl pronásledován a musel opustit Jihlavu. Uchýlil se k svému příteli Beneši Optátovi na jeho faru do Velkého Meziříčí. Nakonec byl

bohužel zatčen, souzen v Olomouci a tam pro kacířství odsouzen k upálení.

Na přímluvy markraběte Jiřího Braniborského, knížete Karla z Münsterberka a moravských stavů byl sice omilostněn, ale vyhoštěn ze země. V době procesu mu prokázal cenné překladatelské služby právě Beneš Optát, který ho ani v nebezpečné situaci neopustil.

Eva Melmuková

Na výřezu obrázku ze 16. století:

Luther a Hus podávají večeři Páně

Rozluštění s poučením (pro mnohé)

Zatímco na Zdi reformátorů v Ženevě můžeme mít problém poznat kdo je kdo, na úvodním obrázku to jde docela snadno: zleva Martin Luther, Filip Melanchthon, Jan Kalvín a úplně vpravo Huldrych (Ulrich) Zwingli. Kdo je ten pátý (druhý zprava)? Je to Martin Bucer, který patří mezi první z těch, kteří se museli ve svém veřejném působení vyrovnávat s rozpadem jednoty reformačního proudu. Neřešil to ovšem tak jako mnozí a nepřidal se na jednu nebo na druhou stranu, ale snažil se představitele různých teologických názorů smířit. Snažil se dokonce založit německou národní církev nezávislou na Římu, protože viděl, že by myšlenky reformace mohly oslovit i římské katolíky. Byl to takový apoštol ekumeny. Co o něm víme?

Martin Bucer se narodil 11. listopadu 1491 v německém Schlettstadtu. Vstoupil do dominikánského řádu a začal studovat univerzitu v Heidelbergu, odkud se na krátký čas přesunul do Mohuče. Počátek reformace jej zastihl opět v Heidelbergu, kde se v roce 1518 setkal při jedné disputaci s Martinem Lutherem. V roce 1521 opustil dominikánský řád a pod ochranou šlechticů Ulricha von Hutten a Hanse von Sickingen se stal kazatelem na falckém dvoře. Odtud přešel do města Wissembourg, kde setrval až do roku 1524, kdy byl exkomunikován a vyhnán. Útočiště mu poskytl Štrasburk, kde se stal hlavním farářem.

Štrasburk byl v úzkém spojení se švýcarskými městy, která přijala reformované náboženství odlišné od luteránství, v němž hrály větší roli humanistické společenské koncepce a komunální etika. Štrasburk postupoval společně se skupinou svobodných císařských měst na jihu a západě němec-

Shoda obou reformátorů spočívala v odmítání mše, jestliže se chápala jako smířčí oběť, kterou by chtěl člověk na Boha působit. Učení o přepodstatnění měli oba reformátoři za nepřiměřené. Luther pak chápal jako správné vidět skutečnou přítomnost Kristova těla ve svátosti samotné. Zwingli oproti tomu tvrdil, že zmrtvýchvstalý Kristus nemůže být přítomný svým oslaveným tělem v symbolech chleba a vína. Dovožoval z toho, že svátost připomíná neopakovatelnou Kristovu oběť na kříži, je tedy její památkou. Luther v polemice s ním zdůrazňoval reálnou Kristovu přítomnost přímo ve svátostných živlech.

Na rozdíl od Luthera chápal Zwingli víru ve smyslu věrnosti Kristu. Cítil se být ve službách Ježíšových a jako pravý voják chtěl pro něj bojovat i trpět.

3. Jan Kalvín (1509-1564) vyrůstal v Noyonu severně od Paříže. Na přání otce se stal po studiích právníkem. Od katolictví se brzy poté přiklonil k reformaci a byl nucen z Paříže utéci. V Basileji napsal první velké mistrovské dílo - otevřený list francouzskému králi Františku I., ve kterém se mj. zastal i pronásledovaných valdenských. Ucelený souhrn reformačního učení podal ve svém nejznámějším díle Instituce. Reformátor Vilém Farel přesvědčil v r. 1536 Kalvína, aby se ujal práce v Ženevě. Svůj zápas o kázeňské právo nejprve Kalvín s vrchností prohrál a musel odejít do Štrasburku. R. 1541 se vrátil zpět a setrval v Ženevě v reformačních aktivitách až do své smrti.

Na rozdíl od Luthera se Kalvín celý život zajímal o filosofii. Moudrosti od Boha mu bylo křesťanské učení ve významu zvěsti a souhrnu nadčasových pravd. Svátosti (ve shodě s Lutherem) mají dosvědčovat Boží milost a pravdu. Oproti Lutherovi připomíná, že účast na svátostech nezajišťuje spolehlivost spásy. Ta závisí na kázaném evangeliu přijatém vírou.

Na rozdíl od Luthera toužil Kalvín veřejný život organizovat v součinnosti se správním orgánem - městskou radou (uplatňování "církevní kázně"). Do čela správy reformované církve v Ženevě postavil konzistoř o 12 pastorech a 12 starších. Svěřil jí kázeňskou úlohu s právem vylučovacím. Konzistoř a městská rada spolu pak často soutěžily v kontrole nejen veřejného, ale i soukromého života měšťanů.

Petr Melmuk

Na obrázku:

Zed' reformátorů v Ženevě

kých zemí podle podobného modelu. Ovládla ho složitá místní vláda, která byla převážně pod kontrolou několika mocných rodin a bohatých cechů. V Bucerově době vzrůstaly společenské nepokoje, protože řemeslníky nižší úrovně znepokojovala jejich sociální situace. Běžní občané možná neměli v plánu revoluci, ale byli vnímaví k novým náboženským myšlenkám, které by mohly změnit jejich život. K Bucerovu štrasburskému působení se také váže jeho přátelství s Janem Kalvínem, který zde od roku 1538 vedl komunitu francouzských reformovaných.

Pokud jde o problémy teologické, snažil se Bucer především smířit jejich názor na eucharistii. Jestliže Luther věřil, že Kristus je ve víně a chlebu reálně přítomen, Zwingli byl přesvědčen, že je zde přítomen jen v Duchu Kristově. Luther se dokonce rozzlobeně vyjádřil, že nejsou jednoho ducha. Nakonec shodu nenašli a pokusy formulovat aspoň společnou věrouku bez vyjádření k eucharistii se nezdařily. Bucer k tomu smutně poznamenal: "Pokud okamžitě odsoudíte někoho, kdo nevěří úplně stejně jako vy, a považujete někoho za nepřitele pravdy, můžete se stále považovat za bratry? Já jsem se nikdy nesetkal se dvěma lidmi, kteří věřili přesně tomu samému. To platí i v teologii."

Po porážce protestantů ve šmalkaldské válce Bucer odešel na pozvání Thomase Cranmera do exilu do Anglie, kde nastoupil jako profesor na univerzitu v Cambridge. Tam také 28. února 1551 zemřel. Jeho ostatky však nedošly klidu - za vlády Marie I. byl posmrtně odsouzen jako heretik a jeho hrob byl zničen. Rehabilitován byl královnou Alžbětou.

Helena Bastlová